

Jan van der Kroon: Schijt aan het mestbeleid

Deze biografie gaat over Jan van der Kroon. Hij was ondernemer in Westwoud (NH) en actief in de agrarische sector. Hij zette zich in voor gezonde koeien en een gezonde bodem. Hij was een fanatieke tegenstander van de sinds 1995 wettelijke verplichting om de mest ondergronds aan te wenden via injectie. Hij had zagezegd *schijt aan het Nederlandse mestbeleid*. De idealist en visionair Jan van der Kroon kreeg tegenstand vanuit de politiek en wetenschap. Toch boekte hij succes toen in 2014, onder strenge voorwaarden, de mest weer bovengronds mocht worden uitgereden.

Van de stad naar het platteland

Jan werd geboren op 16 maart 1938 in Amsterdam. Hij groeide op in een gezin van acht kinderen. Toen hij drie jaar oud was, ging hij wonen op de boerderij van een kinderloze oom en tante in Duivendrecht. Dit vanwege zijn astma; op het platteland was de lucht een stuk schoner. Daar groeide hij verder op. Na de lagere school ging hij naar de Middelbare Landbouwschool in Voorhout. Daar deed hij zijn boerenverstand op en ontstond zijn eerste interesse in het bodemleven. Naarmate hij ouder werd, kreeg Jan steeds meer verantwoordelijkheden op de boerderij. Zo moest hij elke ochtend om vijf uur zijn bed uit om de koeien te melken. In 1956 kreeg hij een relatie met Riet Langelaan. Ze kochten in 1960 een huis in Wijdenes en trouwden. Samen kregen ze vier kinderen: John, Rita, Yvonne en Coen.

Nieuwe mogelijkheden

In 1960 rondde Jan zijn opleiding aan de Landbouwschool af. Hij was op zoek naar een baan. Zo kwam hij terecht bij de LTB (Land- en Tuinbouwbond) in Westfriesland, een katholieke belangenorganisatie voor boeren, tuinders en kwekers. Met zijn uiterst beleefde en vriendelijke karakter viel hij goed in de smaak bij boeren. Op deze manier ontplooidde hij zich tot een uiterst kundig en gedreven handelaar. Ondanks dat hij een geboren Amsterdammer was, mochten de Westfriese boeren hem graag. Hij bleef niet lang bij de LTB en werd verkoper bij mengvoederbedrijf De Landbouw in Purmerend. Na het overlijden van de eigenaar werd Jan ontslagen. Razendsnel nam hij een besluit, samen met Riet: hij startte vanuit Wijdenes met de verkoop van veevoeder aan boeren in Westfriesland. Zijn contacten die hij inmiddels had opgedaan kwamen goed van pas. Boeren mochten hem graag en dus mocht hij aan hen leveren.

Succesvolle verkooptechnieken

Jan beschikte over bijzonder verkooptechnieken. Hij kwam fluitend aan, had altijd een grap of een gezellig praatje en ... had een dropje mee voor de kinderen. Zo creëerde hij een hechte en persoonlijke band met zijn klanten. Dit in combinatie met zijn gedrevenheid en het gevoel dat hij er moest zijn voor de klanten, maakte hem razend populair onder de boeren. Als ze hem nodig hadden, dan stond Jan voor ze klaar. Het betekende dat als er bijvoorbeeld een jarige was in het gezin Van der Kroon en er belde een boer, dan stond Jan die man uitgebreid te woord. Op welke dag van de week dan ook. De klant ging altijd voor. Om die reden had hij ook een grote gunfactor. En als er een keer iets misging met een levering, dan werd dat geaccepteerd en bleef de klant hem trouw.

De oprichting van een familiebedrijf

Nu hij succes had als zelfstandig handelaar begon Jan samen met Riet ook een winkel. In de garage naast het huis in Wijdenes werd de zaak geopend. Een bedrijf vooral met agrarische spullen, laarzen, klompen en natuurlijk veevoeder. Kortom, van alles waar boeren iets aan hadden. De winkel was open van 's ochtends tot in de avond. Jan en Riet waren immers klantgericht.

Jan was vaak op pad en daarom moest Riet vaak in de winkel staan. Toen ze in 1973 naar Westwoud verhuisden, ging het bedrijf mee. Naar een boerderij aan de Dr. Nuijensstraat nummer 61. Eerst was de winkel onderdeel van de boerderij. Later werd er achter de boerderij een aparte winkel met magazijn gebouwd, die er momenteel nog steeds staat. Het bedrijf groeide steeds meer en de boekhouding werd ook steeds ingewikkelder. Eerst deed Jan die zelf maar dit was niet zijn sterkste kant. Jan was nogal chaotisch in het bijhouden van dingen: hij wist het wel maar kon het niet altijd goed ordenen. Jan was goed in het verzamelen van de juiste mensen om hem heen. Zo kwam het dat Jan de Lange, boerenzoon uit Westwoud, de boekhouding voor hem ging doen.

Onderzoek naar de bodem

Door zijn agrarische opleiding en achtergrond had Jan flink wat kennis van de koeien en van hun voedsel, grond en mest. Hij zag een keer dat bij een boer de koeien er *dof* bijstonden en bedacht dat er een verband zou kunnen zijn tussen bodem, voer en gras. Zo ontstond de interesse om hier onderzoek naar te doen.

Hij kwam er achter dat de matige bodem ontstond door een gebrek aan koolstof in de grond. Hieruit vloeide het idee van de FIR voort: de Fysische Ion

Regulatie. Jan ontwikkelde een middel, *carbomix* genoemd dat over de grond kon worden verspreid om de bodem te verrijken aan koolstof. Dit werd geen groot succes. Vervolgens mengde hij het middel met de mest, waardoor het via die weg in de grond terecht kwam. Uiteindelijk werd het product geoptimaliseerd en toegevoegd aan de voeding voor de koeien. Het voordeel hiervan is dat dit bestanddeel, nu FIR Humic Clay Feed genoemd, via de mest uit de koe komt en dat kan weer worden verspreid over het land. Hiermee was in feite een begin gemaakt met de kringlooplandbouw, waarover tegenwoordig veel wordt gesproken.

Wetgeving ondergronds mest injecteren

In 1995 besloot de politiek dat de mest voortaan in de grond moest worden geïnjecteerd in plaats van het bovengrondse uitrijden. Dit met de bedoeling om de ammoniakuitstoot van de mest te beperken. Het vreemde was dat dit injecteren in Duitsland en Denemarken juist verboden was.

Jan was vanuit zijn kennis en ervaring tegen het injecteren en voor bovengronds uitrijden van mest die voldeed aan de ammoniaknormen. Met FIR was dit te realiseren. Hij was een visionair. Hij had toen al kennis van deze ingewikkelde materie en zag in die tijd al dingen die hedendaags pas aan het licht komen. En natuurlijk verdiende hij geld aan de verkoop van zijn FIR. Want hij was en bleef handelaar.

Door de mest de grond in te spuiten gaat de ammoniak reageren met de andere stoffen in de grond. Naast enkele ongevaarlijke stoffen resulteert dit ook in de vorming van (giftige) stoffen waar het bodemleven dood van gaat. De boeren die zijn visie deelden, verenigden zich op initiatief van Jan en vormden de Vereniging Behoud Boer en Milieu (VBBM). Deze FIR-boeren gingen door met het bovengronds uitrijden van de mest. Het gevolg hiervan: ruim 300 rechtszaken vanwege wetsovertreding.

Theo Spruit (links) Zegveld en Jan van der Kroon (2014)

Jan ging zo ver voor zijn klanten dat hij meeging naar rechtszaken en daar het woord voerde. In de meeste gevallen leidde het tot een schuldigverklaring waarbij de opgelegde boete werd kwijtgescholden. Het leidde echter niet tot aanpassing van de wet. De rest van zijn leven is hij met dit onderwerp bezig geweest. Hij heeft meerdere malen aangetoond dat het bovengronds uitrijden geen negatieve gevolgen had voor de natuur en toch bleef de wet in stand. Hij moest het dus vaak doen met een uitspraak die hem niet zinde, maar hij werd er nooit echt boos

om. Vloeken deed hij niet, dit vanwege katholieke achtergrond en instelling. Als hij teleurgesteld was liet hij dat nooit echt merken. Vaak was hij wel een beetje stil maar dan kon hij altijd weer iets vinden om zich aan op te trekken, en toch weer door te gaan met zijn missie. Een uitspraak van hem was: "De haven is in zicht". Deze uitspraak laat zien dat hij altijd positieve ontwikkelingen zag en daarmee weer aan de slag ging. Het heeft hem nogal al wat geld kost maar dit had hij er voor over. Achteraf gezien had hij misschien door moeten procederen tot aan de hoogste instanties aan toe, maar dat zou wel zeer kostbaar zijn geworden.

Mensenmens

Buitengewoon vriendelijk en beleefd, met een positieve instelling en altijd een goed humeur. Ook nog eens een goede humor en erg gezellig. Zowel in het gezin, in het werk en bij alle organisaties waar Jan een rol in speelde (kerkbestuur, schoolbestuur, carnaval) Dat is het beeld wat het overgrote deel van de mensen van Jan van der Kroon schetst. Een uniek persoon vanwege zijn enorme doorzettingsvermogen en vastberadenheid. Door zijn karakter en instelling was hij een echt mensenmens.

Tegenwoordig

Zoals al eerder in deze tekst is gezegd: Jan was een visionair. Al tijdens zijn onderzoeksjaren zag hij zaken die vandaag pas naar voren komen. Gebleken is dat ammoniakuitstoot met bovengronds uitrijden inderdaad beperkt wordt als de mest aan de juiste voorwaarden voldoet. In principe is het nog steeds wettelijk verboden om bovengronds mest uit te rijden maar mede door Jan's inspanningen is er in 2014 een ontheffing gekomen voor boeren die aan de voorwaarden voldoen. Deze ontheffing is onlangs, met kamerbrede steun, verlengd met vijf jaar. Zo krijgt Jan van der Kroon alsnog eer van zijn werk voor een gezond bodemleven. Zijn ideeën van dertig jaar terug krijgen nu voet aan de grond.

Jan is tot het moment dat hij ziek (dementie) werd, altijd doorgegaan met zijn bezigheden en zijn inzet om zijn doelen te bereiken. Ook heeft hij ondanks zijn ziekte zijn humor altijd behouden. Hij vond het wel heel moeilijk dat hij, die altijd zo welbespraakt was, steeds minder de juiste woorden kon vinden.

Jan van der Kroon ontvangt eerste exemplaar van boek over zijn strijd voor een gezond bodemleven

Het boek 'Kroon op het werk' is op 23 november j.l. door Meindert Nieuweboer aan publiek en pers gepresenteerd en overhandigd aan Jan van der Kroon in de St Martinuskerk te Westwoud. Naast optredens van Frank Meijer, Ruud Hooijboom, Enrico Kors en het West-Fries Mannenkoor waren er toespraken van Herman Becker en Kors den Hartog. De laatstgenoemde kondigde aan dat Jan van der Kroon erelid van 'e VBBM is geworden.

An. Verdammer en West-Fries
Het boek 'Kroon op het werk' vertelt op lichte wijze de levensgeschiedenis van de bevoigen Amsterdammer Jan van der Kroon. Hoe hij gewapend met een rol drop en zijn beste moppen, langs de boerenbedrijven in West-Friesland trok. Naast het verkopen van zijn waar, voorzag

Meindert Nieuweboer overhandigt in het bijzijn van zijn vrouw Riet het boek aan Jan van der Kroon. Foto: aangeleverd.

KROON OP HET WERK

Johannes Antonius Maria "Jan" van der Kroon is op 31 januari 2019, op tachtigjarige leeftijd, overleden. Hij is begraven op het RK kerkhof in Westwoud.

Westwoud, 23 juni 2019
Tom Schipper en Tim Hoogervorst
AG5 Martinuscollege

Voor deze biografie is gebruik gemaakt van het boek 'Kroon op het werk' (2013),
Van Leeuwen, R., Den Hertog, K., & Van Eijk, K. (2014). *Kroon op het werk*.

Menger, M. (2015, 6 februari). Rijke leven van Westwoudse Willie Wortel.
Noordhollands Dagblad, pp. 10–11.

Voor dit artikel zijn gesprekken gevoerd met zoon Coen van der Kroon, werknemer René Braas,
schoonzoon en medewerker Piet Appelman, kleindochter Marieke van der Kroon, voormalig
VBBM-boer en tevens buurman Gert Laan en diens echtgenote, voormalig boekhouder Jan de Lange
en een belangrijke *medestrijder* Meindert Nieuweboer.